

минуле, і те, що під час розробки планів до уваги беруться як зовнішні, так і внутрішні можливості організації. Стратегічне планування оцінює перспективи, виявляє можливості й загрози зовнішнього середовища, сильні й слабкі сторони внутрішнього середовища організації, а також аналізує конкурентоздатність організації на ринку.

Стратегічне планування використовується для того, щоб допомогти організації перейти із того стану, де вона зараз, в той стан, куди вона прямує. П. Друкер писав, що стратегічне планування – це не майбутні рішення, а вплив майбутнього на сьогоднішні рішення [5].

Висновки. Визначивши сутність стратегічного планування, можна сказати, що воно є процесом постановки стратегічних цілей і розробки комплексного плану досягнення поставлених цілей діяльності бізнес-структур в неоіндустріальній економіці, що вимагає стратегічного мислення. З великим переліком рішень та варіантів його здійснення. Стратегічне планування має такі основні компоненти, як:

- 1) системний аналіз внутрішнього і зовнішнього середовища;
- 2) встановлення стратегічних цілей та орієнтирів;
- 3) визначення стратегії їх досягнення;
- 4) розробка стратегічного плану їх досягнення.

Стратегічне планування має велике значення для підприємства, тому що воно спрямоване на управління змінами і покликане дати пояснення керівникам бізнес-структур, яким чином досягати тих чи інших цілей.

Джерела та література

1. Askoff R. Concept of Corporate Planning. New York: Wiley, 1970. P. 1.
2. Ансофф И. Стратегическое управление/сокр. пер. с англ., науч. ред. и авт. предисл. Л. И. Евенко. Москва: Экономика, 1989. 519 с.
3. Бала Чакравати, Питер Лоранж. Прибыль или рост? Почему вам нужно делать выбор/пер. с англ. П. Миронов. Москва: Best Business Books, 2012. 232 с.
4. Гордієнко П. Стратегічний аналіз: навч. посіб. Київ: Алерта, 2006. 404 с.
5. Краснокутська Н. В. Інноваційний менеджмент: навч. посіб. Київ: КНЕУ, 2003. 504 с.
6. Мінцберг Г. Зліт та падіння стратегічного планування. Київ: Вид-во Олексія Капусти, 2008. 389 с.
7. Нехай В. В. Збутова діяльність підприємств сільськогосподарського машинобудування на засадах консолідованого маркетингу: теорія, методологія, практика: дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.04 економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). Суми: СУМДУ, 2019. 543 с. URL: <https://scholar.google.com/scholar?oi=bibs&cluster=13951266124923024159&btnI=1&hl=ru&authuser=1>
8. Нехай В. В. Маркетингова політика розподілу підприємств сільськогосподарського машинобудування. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету. Економічні науки* (Index Scopus та ін.). 2018. № 2 (37). С. 122–128.
9. Нехай В. В. Обрання консолідованого маркетингу для вирішення проблем збуту сільськогосподарської техніки. Національний менеджмент в умовах інтеграційних та глобалізаційних викликів / за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. Л. І. Михайлової. Суми: ФОП Литовченко Є. Б., 2019. С. 193–218.
10. Нехай В. В. Інновації створення маркетингових організацій. *Theory and practice: problems and prospects book of abstracts*. 21st–22nd of May, 2020. Marijampole and Kaunas, Lithuania. С. 64–65.
11. Управление организацией: учебник/под ред. А. Поршнева, З. Румянцевой, Н. Саломатина. Москва: ИНФРА-М, 2008. 735 с.

Кременець Ю. – студент
 Науковий керівник: д. е. н., проф.
 Л. Ліпич
 Волинський національний
 університет імені Лесі Українки
 м. Луцьк, Україна

Діагностика підприємства: сутність та класифікація

За сучасних умов господарювання керівництво підприємства повинно враховувати динамічність зовнішнього оточення, підвищений рівень ризику виконання поточної діяльності, що

обумовлений як внутрішніми, так і зовнішніми факторами. Розробка, ухвалення та реалізація рішень тактичного і стратегічного характеру здійснюється на основі аналізу поточного стану підприємства та перспектив його розвитку. Такий аналіз проводиться з метою виявлення та вирішення проблем підприємства у процесі досягнення поставлених цілей шляхом застосування діагностики.

І. В. Кривов'язюк вважає, що діагностика – це процес дослідження стану об'єкта, встановлення відхилень від нормального перебігу процесів за допомогою існуючого методологічного інструментарію з метою виявлення проблем, вузьких місць, як нині існуючих, так й таких, що виникатимуть в майбутньому, а також їх усунення та визначення шляхів подолання у майбутньому засобом прийняття ефективних управлінських рішень [1].

В. В. Коваленко під економічною діагностикою розуміє систематичний збір, відображення, аналіз та опрацювання даних спеціальними методами в різних аспектах виробничо-господарської діяльності підприємства. Діагностика – це функція, яка через інформацію пов'язує дослідників з ринками, споживачами, конкурентами, зі всіма елементами зовнішнього середовища та безпосереднього оточення [2].

І. А. Юр'єва зазначає, що прийнято виокремлювати оперативний та стратегічний напрями діагностики. Оперативна діагностика фінансово-господарської діяльності підприємства орієнтована на обґрунтування поточних, оперативних управлінських рішень. Вона відстежує ключові сфери діяльності підприємства, насамперед фінансовий стан, безбитковість, матеріальні та інформаційні потоки, ризики, що властиві його діяльності. Метою проведення стратегічної діагностики є оцінка ефективності вибраної стратегії діяльності, дослідження стратегічної позиції підприємства за окремими напрямками його діяльності, оцінка сильних та слабких сигналів, що отримує підприємство із зовнішнього середовища [3].

В економічній науці існує широке коло підходів до визначення видів діагностики. Так, науковці виділяють:

- економічну діагностику – це оцінка стану економічних об'єктів в умовах неповної інформації в цілях виявлення проблем розвитку й перспективних шляхів їх вирішення, а також на вивчення режимів функціонування цих систем;

- діагностику банкрутства – це сукупність методів аналізу для своєчасного розпізнавання симптомів фінансової кризи на підприємстві та оперативного реагування на неї початкових стадіях з метою зменшення ймовірності повної фінансової неспроможності суб'єктів господарювання;

- діагностику фінансово-господарської діяльності – встановлення та вивчення ознак, вимір основних характеристик, що відображають стан машин, технічних систем, економіки і фінансів суб'єкта господарювання, для передбачення можливих відхилень від сталих, середніх, стандартних значень та попередження порушень нормального режиму роботи;

- комплексну бізнес-діагностику підприємства – кількісна та якісна оцінка стану підприємства як цілісного організму стосовно його бізнес-оточення, визначення його проблем, слабких та сильних сторін, місця на ринку і серед конкурентів [1; 4; 5].

Ю. О. Тараруєв характеризує три основні класифікаційні ознаки та вказує на такі види діагностики: за характером об'єкта діагностика (структурна, організаційна та функціональна); залежно від періодичності проведення (систематична та епізодична); залежно від способу отримання і оцінки результатів (кількісна і якісна) [6].

Структурна діагностика передбачає дослідження підприємства та його структурних підрозділів із позицій системного аналізу, при цьому особлива увага приділяється оцінці відповідності структури підприємства його стратегічним цілям та завданням поточної діяльності.

Організаційна діагностика використовується для аналізу взаємодії підрозділів підприємства в процесі виробництва і реалізації продукції, виконання робіт й надання послуг, а також виконання завдань, які передбачають досягнення соціального ефекту.

Функціональна діагностика дозволяє опосередковано оцінити внесок окремих підрозділів й інших структурних одиниць досліджуваного підприємства в досягнення його поставлених цілей і обґрунтувати рішення на рахунок проведення реорганізації підприємства.

За періодичністю проведення діагностика буває систематичною, тобто за допомогою системи заздалегідь встановлених параметрів вона передбачає комплексний (загальний) моніторинг стану підприємства та оцінку відхилень цих параметрів від їхнього нормального рівня.

Епізодична (миттєва) діагностика, як вид діагностики, який немає системного характеру, проводиться лише в надзвичайних ситуаціях, що суттєво знижує її ефективність.

Кількісна діагностика, відноситься до такої класифікаційної ознаки, як за способом отримання та оцінки результатів (за формою діагностичних результатів) з метою оцінки поточного стану та тенденцій розвитку досліджуваного об'єкта, передбачає застосування кількісних методів аналізу стану підприємства.

У залежності від характеру діяльності підприємства діагностика буває етіологічною та симптоматичною. Так, під етіологічною діагностикою розуміється система аналізу економічної діяльності підприємства, яка будується за принципом зосередження основної уваги аналітика на встановленні причинно-наслідкових зв'язків між подіями зовнішнього та внутрішнього середовища господарювання, тобто за принципом «від причини до симптому» [7].

Під симптоматичною діагностикою слід розуміти систему аналізу, яка перш за все фіксує позитивні або негативні прояви різних факторів, а потім досліджує їх причинно-наслідкові зв'язки [7]. Тобто при проведенні такого виду діагностики дослідники основну увагу приділяють повноті та достовірності фіксації змін зовнішнього та внутрішнього середовища. Якщо при етіологічній діагностиці застосовується принцип «від причин до симптому», то при проведенні симптоматичної діагностики використовується принцип «від симптому до причин».

Таким чином, діагностика діяльності підприємства не лише дозволяє запобігати кризовим явищам, які можуть виникнути у майбутньому, але й допомагає побачити його сильні та слабкі сторони, невикористані можливості, а також загрози для розвитку підприємства.

Джерела та література

1. Кривов'язюк І. В. Економічна діагностика: навч. посіб. Київ: Центр учб. л-ри, 2013. 191 с.
2. Коваленко В. В. Теоретичні підходи у визначенні сутності діагностики підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2016. № 2 (1). С. 17–20. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2016_2%281%29__5 (дата звернення: 19.10.2020).
3. Юр'єва І. А. Необхідність упровадження механізму діагностики елементів економічної безпеки підприємства під час антикризового управління. *Економіка і суспільство*. 2016. Вип. № 5. С. 267–270. URL: http://economyandsociety.in.ua/journal/5_ukr/48.pdf (дата звернення: 20.10.2020).
4. Гетьман О. О., Шаповал В. М. Економічна діагностика: навч. посіб. Київ: Центр навч. л-ри, 2007. 307 с.
5. Моделювання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство: монографія/В. М. Геєць, М. О. Кизим, Т. С. Клебанова, О. І. Черняк; за ред. В. М. Гейця. Харків: ВД «ІНЖЕК», 2006. 240 с.
6. Тараруєв Ю. О. Конспект лекцій з курсу «Економічна діагностика» (для студ. 5 курсу денної форми навч. спец. 7.03050401, 8.03050401 «Економіка підприємства»)/Харківська національна академія міського господарства. Харків: ХНАМГ, 2012. 93 с.
7. Шаповал В. М. Економічна діагностика: навч. посіб. для студ. ВНЗ. Київ: Центр навч. л-ри, 2007. 307 с.

Кузьмич Ю. – студентка

Науковий керівник: к. е. н., доц.
Т. Данилюк
Волинський національний
університет імені Лесі Українки
м. Луцьк, Україна

Управлінський процес організації наукових досліджень

У сучасних умовах розвитку наукової думки будь-яке наукове дослідження має бути соціально значущим, містити нову наукову інформацію, узагальнення кращого досвіду, вирішен-